

راهنمای مصرف داروهای سیستمیک در درمان بیماریهای پوستی

دکتر علیرضا فیروز

استادیار گروه پوست، مرکز آموزش و پژوهش بیماریهای پوست و جذام، دانشگاه علوم پزشکی تهران

بررسی‌های لازم باید با توجه به شرایط هر بیمار صورت گیرد.

* آزاتیوپرین

قبل از شروع درمان: شمارش کامل خون، بیوشیمی خون، آزمایش ادرار، PPD
در طی درمان: شمارش کامل خون هر هفته تا یک ماه، هر دو هفته در ماه دوم سپس هر ۲-۱ ماه؛ بیوشیمی خون هر ۲-۱ ماه، آزمایش مدفوع، معاینه غدد لنفاوی، عکس سینه، پاپ اسمیر در خانم‌ها هر ۶ ماه.

* آنتی مالاریکاها

قبل از شروع درمان: شمارش کامل خون، آزمایش‌های کبدی، G6PD، پورفیرین ادرار، معاینه چشم.
در طی درمان: شمارش کامل خون ماهانه تا ۴-۶ ماه سپس هر ۴-۶ ماه؛ آزمایش‌های کبدی پس از ۱ و ۳ ماه سپس هر ۴-۶ ماه؛ معاینه چشم هر ۶ ماه.

* اسپرونولاکتون

قبل از شروع درمان: شمارش کامل خون، تستوسترون، آندروستن دیون، DHEAS، الکترولیت‌های سرم.
در طی درمان: آزمایشات فوق هر سه ماه تا یک سال سپس هر سال

* پیسورالن + (PUVA)UVA

قبل از شروع درمان: شمارش کامل خون، آزمایشات کبدی و کلیوی، تجزیه ادرار، معاینه چشم.
در طی درمان: شمارش کامل خون، آزمایشات کبدی و کلیوی، تجزیه ادرار پس از ۱، ۶ و ۱۲ ماه سپس هر سال، معاینه چشم پس از ۶ و ۱۲ ماه سپس هر سال

* داپسون

قبل از شروع درمان: شمارش کامل خون، آزمایشات

داروهای سیستمیک در درمان بسیاری از بیماری‌های پوستی کاربرد دارند. مصرف این داروها مستلزم انتخاب دقیق بیمار و نیز بررسی مرتب وی در طی درمان جهت کسب بهترین نتیجه و پیشگیری از پیدایش عوارض ناخواسته می‌باشد. در این مقاله توصیه‌های لازم در جهت انتخاب و پیگیری بیمارانی که تحت درمان با داروهای سیستمیک قرار گرفته‌اند، ارائه شده است.

واژه‌های کلیدی: بیماری‌های پوستی - داروهای سیستمیک - عوارض جانبی.

استفاده از داروهای سیستمیک کمک عمده‌ای در درمان بسیاری از بیماری‌های پوستی می‌نماید و در بسیاری از موارد تنها راه درمان بیمار می‌باشد. اما از سوی دیگر مصرف بسیاری از این داروها می‌تواند منجر به بروز عوارض جانبی متعدد و گاه خطرناک شود. استفاده از این داروها مستلزم انتخاب دقیق بیمار نیازمند به درمان و نیز بررسی دقیق و مرتب وی در طی درمان می‌باشد. بدین ترتیب می‌توان از پیدایش این عوارض ناخواسته پیشگیری نمود و یا در صورت بروز عوارض با شناسایی سریع آنها و کاهش مقدار مصرف یا قطع دارو از شدت یافتن و گسترش آن جلوگیری کرد.

در این مقاله توصیه‌هایی در مورد نحوه بررسی بیماران قبل از شروع مصرف و در طی مصرف بسیاری از داروهای سیستمیک که در درمان بیماری‌های پوستی به کار می‌روند، ارائه شده است. در مورد برخی داروها (مانند سیکلوسپورین و متوترکسات) راهنمای مصرف (Guideline) توسط آکادمی درماتولوژی آمریکا AAD تهیه و منتشر شده است. توصیه‌های ارائه شده در مورد سایر داروها از منابع مختلف گردآوری شده و ممکن است اختلافات مختصری در توصیه‌های این منابع وجود داشته باشد. لذا سعی بر این بوده است که قابل قبول‌ترین و عملی‌ترین توصیه‌ها انتخاب و ارائه گردند. البته این توصیه‌ها تنها یک راهنمای کلی بوده و

کبدی و کلیوی، G6PD، تجزیه ادرار.

در طی درمان: شمارش کامل خون هر ۲ هفته تا سه ماه سپس هر سه ماه؛ آزمایشات کبدی و کلیوی، تجزیه ادرار هر ماه تا سه ماه سپس هر ۳-۶ ماه.

* طلا

قبل از شروع درمان: شمارش کامل خون و تجزیه ادرار.
در طی درمان: شمارش کامل خون و تجزیه ادرار قبل از هر تزریق هفتگی یا ماهانه در طی مصرف خوراکی

* رتینوئیدها

قبل از شروع درمان: تست حاملگی، شمارش کامل خون، آزمایشات کبدی و کلیوی، تری گلیسرید و کلسترول، تجزیه ادرار.

در طی درمان: شمارش کامل خون، آزمایشات کبدی، تری گلیسرید و کلسترول هر ۲ هفته در ماه اول سپس هر ماه؛ آزمایشات کلیوی هر ۲ ماه؛ عکسبرداری از مچ پا یا مهربه‌های توراسیک هر سال در موارد خاص.

تذکر: در طی درمان اکنه با Isotretinoin پس از ۲-۳ ماه در صورت طبیعی بودن آزمایش‌ها نیازی به تکرار آنها نیست.

* سیکلوسپورین

قبل از شروع درمان: فشارخون شریانی، وزن، شمارش کامل خون، آزمایش‌های کلیوی و کبدی (کراتینین در ۲ نوبت)، تری گلیسرید و کلسترول، اسیداوریک، الکترولیت‌ها، منیزیم سرم، تجزیه ادرار.

در طی درمان: فشارخون شریانی هر ۲ هفته تا ۱۲ هفته سپس هر ماه؛ شمارش کامل خون، آزمایشات کلیوی و کبدی و تری گلیسرید و کلسترول، اسیداوریک، الکترولیت‌ها و منیزیم، تجزیه ادرار هر ۲ هفته تا ۴ هفته سپس هر ماه.

* سیکلوفسفامید

قبل از شروع درمان: شمارش کامل خون، بیوشیمی خون، تجزیه ادرار.

در طی درمان: شمارش کامل خون و تجزیه ادرار هر هفته تا سه ماه سپس هر دو هفته؛ بیوشیمی خون هر ماه؛ آزمایش مدفوع، معاینه غدد لنفاوی، عکس سینه، پاپ‌اسمیر (در خانم‌ها) هر ۶ ماه.

* کلنشی سین

قبل از شروع درمان: شمارش کامل خون، آزمایش‌های کلیوی و کبدی، آزمایش تجزیه ادرار.
در طی درمان: شمارش کامل خون، آزمایش‌های کلیوی و کبدی، تجزیه ادرار هر ۳ ماه.

* کورتیکواستروئید

قبل از شروع درمان: فشارخون شریانی، وزن، قد (در بچه‌ها)، معاینه چشم، عکس سینه، PPD، قند ناشتا، تری گلیسرید و کلسترول، الکترولیت‌ها.

در طی درمان: فشارخون شریانی، وزن، قد، قند ناشتا، تری گلیسرید، کلسترول، الکترولیت‌ها پس از یک ماه سپس هر سه ماه؛ معاینه چشم هر ۶ ماه.

* متوترکسات

قبل از شروع درمان: شمارش کامل خون، آزمایشات کبدی و کلیوی، آلبومین، هپاتیت HIV, C, B, A، بیوپسی کبد (تنها در صورت وجود سابقه شخصی یا خانوادگی بیماریهای کبدی، سابقه تماس با مواد سمی برای کبد، دیابت، چاقی، اختلال آزمایشات کبدی).

در طی درمان: شمارش کامل خون و آزمایشات کبدی هر هفته تا ۶ هفته سپس هر ۲ هفته تا ۶ هفته سپس هر ماه و نیز یک هفته پس از هر افزایش مقدار مصرف؛ بیوپسی کبد پس از مصرف ۲-۱/۵ گرم دارو در افراد با ریسک پایین یا پس از مصرف ۱ گرم دارو در افراد با ریسک بالا.

یادآوری: آزمایشات کلیوی شامل BUN، کراتینین و کلیرانس کراتینین (در موارد خاص) می‌باشد. آزمایشات کبدی شامل SGPT، SGOT، بیلی‌روبین، آلکالن فسفاتاز و گاماگلو تامیل ترانس پپتیداز می‌باشد.

بیوشیمی خون شامل قند و چربی ناشتا، آزمایشات کلیوی و کبدی، اسیداوریک و الکترولیت‌ها می‌باشد.

منابع

- 1 - Arndt KA, LeBoit PE, Robinson JK, Wintroub BU (eds). Cutaneous medicine and surgery. Philadelphia: WB Saunders, 1996.
- 2 - Champion RH, Burton JL, Burns DA, Breathnach SM (eds). Rook / Wilkinson / Ebling Textbook of dermatology. Oxford: Blackwell Science Ltd, 1998.
- 3 - Demis DJ (ed). Clinical dermatology. Philadelphia: Lippincott - Raven Publishers, 1997.
- 4 - Fitzpatrick TB, Eisen AZ, Wolff K, et al (eds). Dermatology in general medicine. New York: McGraw-Hill, 1993.
- 5 - Lebwohl M, et al. Cyclosporine consensus conference: With emphasis on the treatment of psoriasis. J Am Acad Dermatol 1998; 39:464-75.1
- 6 - Roenigk HH, Auerbach R, Maibach H, et al. Methotrexate in psoriasis: Consensus conference. J Am Acad Dermatol 1998; 38:478-85
- 7 - Wolverson SE, Wilkin JK (eds). Systemic drugs for skin diseases. Philadelphia: WB Saunders, 1991.